

SPIS TREŚCI

Noty autorskie	4
Rozdział 1. Agresja	5
Praca z uczniami agresywnymi stosującymi przemoc fizyczną i psychiczną	5
Jak tworzyć szkolny program przeciwdziałania agresji i przemocy	11
Rozdział 2. Narkotyki	35
Rozpoznawanie zachowań narkotykowych	35
Dopalacze	42
Dopalacze – INNY TYTUŁ, ten już jest!!!	52
Młodzież na dopalaczach – studium przypadku	60
Rozdział 3. Nowe technologie	85
Komputer i Internet – zalety oraz zagrożenia. Projekt szkolny	85
Rozdział 4. Autoagresja	97
Samookaleczenia dzieci i młodzieży – jak reagować, żeby nie zaszkodzić?	97

AGRESJA

Praca z uczniami agresywnymi stosującymi przemoc fizyczną i psychiczną

Badania, jakie prowadzono w szkołach podstawowych¹, wykazują, że do najczęściej zauważanych przejawów agresji fizycznej wśród uczniów należą:

- pobicia i bójki,
- przestraszanie,
- odbieranie siłą,
- niszczenie cudzych rzeczy,
- niszczenie sprzętu szkolnego,
- zachęcanie do bicia,
- wymuszenia,
- bicie młodszych kolegów.

Agresja słowna:

- grożenie pobiciem,
- napastliwe wypowiedzi: atak słowny, straszenie, odpędzanie groźby,
- przezywanie, przekleństwa, ordynarne odzywki,
- wyśmiewanie się,
- kłótnie,
- grożenie skarżeniem.

Obok wymienionych wyżej coraz częściej pojawia się także grupowa forma agresji, często zwana przemocą. Badania wykazują, że około 15–16% uczniów między 7 a 16 rokiem życia uczestniczy w takich zajściach; w tym około 9% stanowią ofiary napaści ze strony kolegów szkolnych^{1, 2}.

Niestety w ostatnich latach daje się zauważyć obniżenie wieku sprawców przemocy zorganizowanej³. Do jej przejawów należą:

¹ Mikołowska-Olejniczak G., *Kto rządzi w polskiej szkole? Czyli o agresji dzieci i młodzieży w sytuacjach szkolnych*.

² J. Danilewicz, *Agresja u dzieci – Szkoła porozumienia*.

³ Rylke H., *Przemoc dzieci wobec dzieci*, „Remedium” nr 1.

- grupowe wymuszenia pieniędzy i przedmiotów,
- wykluczanie z grupy,
- przezywania,
- próby przemocy fizycznej – „fala”
- zapraszanie do przejścia na stronę agresora,
- oszczerstwa,
- intrygi,
- naznaczanie i izolowanie.

Przemoc zorganizowana występuje wtedy, gdy osoba słabsza (ofiara) wystawiana jest przez dłuższy czas na negatywne działanie grupy osób silniejszych (agresorów).

Istnieje prawdopodobieństwo, że w każdej klasie szkolnej znajduje się kilku agresorów i kilka ofiar.

W takich sytuacjach należy zająć się zarówno agresorami, jak i ofiarami, ale w zupełnie inny sposób. Poniżej zaproponowano sposób postępowania z agresorem/grupą agresorów.

W tym miejscu warto przytoczyć fragment książki, z którą autorka niniejszego rozdziału w pełni się zgadza.

Nauczyciele są obecnie przeciążeni. Wymaga się od nich, aby byli psychologami, policjantami, przedstawicielami opieki społecznej, a jednocześnie przekazywali uczniom wiedzę. Oczekujemy, że naprawią społeczeństwo i gospodarkę. Jakby tego było mało, muszą często przeciwdziałać złemu wychowaniu i taktownie radzić sobie z mamusiami i tatusiami, którzy nie wiedzą dokładnie, jaką rolę powinni odgrywać, bądź są na tym punkcie przewrażliwieni.

*Kim Zarzour, Gnębiciel ze szkolnego boiska.
Jak radzić sobie z dziecięcą agresją i wychować asertywne dziecko*

Z lektury tej książki wyniosłam jeszcze inne ciekawe i zaskakujące wyniki badań:

- szkoła to idealne miejsce dla przejawów agresji, bo zapewnia lokum, widownię, może nawet stwarza atmosferę sprzyjającą agresji (niesprawiedliwe ocenianie, ciasnota na korytarzach, niewystarczająca ilość sprzętu szkolnego, sfrustrowani, przeciążeni pracą nauczyciele),
- miejsca pozostające pod nadzorem są dwa razy bardziej popularne jako pola agresji od miejsc na uboczu, których nikt nie pilnuje,
- częstotliwość aktów agresji nie jest związana ani z wielkością placówki, ani z liczbą uczniów w klasie,

- do aktów przemocy częściej dochodzi w szkołach męskich i żeńskich niż w koedukacyjnych,
- sprawcy i ofiary przemocy obniżają swoje wyniki w nauce, a pozostali uczniowie nabywają wiedzę, której nie powinni posiadać – **może to tu tkwi klucz małej skuteczności szkoły w przekazywaniu wiedzy przedmiotowej?**
- specjaliści są zdania, że **szkoły powinny ponosić odpowiedzialność za agresję na ich terenie,**
- kiedy dziecko zaczyna chodzić do szkoły, złe elementy jego zachowania są już zazwyczaj ugruntowane w czasie pierwszych lat rozwoju.

Mimo to szkoła może mieć wpływ na dzieci: poprzez zwiększoną czujność, konsekwentne stosowanie kar i nagród oraz dbanie o to, by na jej terenie nie dochodziło do gnębienia.

*Kim Zarzour, Gnębiciel ze szkolnego boiska.
Jak radzić sobie z dziecięcą agresją i wychować asertywne dziecko*

CO MOŻE ZROBIĆ SZKOŁA, PODEJMUJĄC PRACĘ Z UCZNIEM AGRESYWNYM NA RZECZ WYELIMINOWANIA AGRESJI?

Podjęte działanie	Uzasadnienie
1. Zdemaskować agresora	Większość agresorów nie jest niereformowalnymi brutalami, lecz po prostu dziećmi, które uznają gnębienie za dobrą zabawę, ponieważ uchodzi im to na sucho.
2. Zareagować na zaobserwowaną/zgłoszoną agresję – ZAWSZE – w możliwy w danym momencie sposób.	Jeśli zignorujemy ją, będzie to sygnałem dla ucznia – agresora, że może tak robić dalej i będzie próbował powiększyć granice własnej dowolności w zachowaniu, oczywiście kosztem innych.
3. Zapytać agresora o powody zachowania i jego odczucia.	Może możliwość głośnego wypowiedzenia powodów swojej agresji uświadomi mu, że to nie powód do agresji , a może interweniujący pomoże mu to uświadomić – efekt interwencji będzie wtedy głębszy niż tylko doraźne zapobieżenie zdarzeniu niepożądanemu. Trzeba jednak zdać sobie sprawę, że wielu naszych uczniów – agresorów naprawdę nie potrafi wyjaśnić przyczyn swoich czynów i zmuszanie ich do tego będzie uczyło kłamstw dla uniknięcia kary.
4. Ustalić datę i termin rozmowy z uczniem (jeśli czujemy, że krótka konwersacja nie przyniesie efektu lub jeśli zachowanie się powtórzyło lub było przesycone takimi emocjami, że uniemożliwiało to rozsądne myślenie).	Lepiej nie rozmawiać od razu, poczekać, aż opadną emocje, bo ich nadmiar może zniweczyć nasze działania wychowawcze i przynieść kolejny konflikt, tym razem na linii nauczyciel – uczeń lub rodzic – nauczyciel. Ale bezwzględnie należy tego terminu dochować! nie wolno przenościć go na inny.